

Turkish Studies

Volume 13/4, Winter 2018, p. 1193-1210

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12827>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: Aralık 2017

✓ Accepted/Kabul: Mart 2018

✍ Referees/Hakemler: Doç. Dr. Muhammed Eyyüp SALLABAŞ –
Yrd. Doç. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI

This article was checked by iThenticate.

8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TÜRK KÜLTÜRÜNÜ BENİMSEYEBİLMELERİ AÇISINDAN OKULLARIN VE EĞİTİM SİSTEMİMİZİN İŞLEVSELLİĞİ

Fahri TEMİZYÜREK* - Bahadır GÜLDEN**

ÖZET

Bir milletin yaşam biçimi ve bu yaşamları içerisindeki tercihleri kültürü oluşturan en önemli unsurlardır. Dilden sonra bu unsurların başlıcaları ise onların beslenme, eğlence, sanatsal gelenekleri ile ahlaki temayülleri olarak sıralanabilir. Her ne kadar “DNA” kavramı Genetik bilimine ait bir terimse de yukarıda sayılan unsurlar da gözle görülemeyecek ancak bir bireyin gündelik hayatta diğer ırklardan kolayca ayırt edilmesini sağlayacak bir “DNA” kimliği ortaya koymaktadır. Söz konusu bu terimin sosyolojideki karşılığı ise “kültür”dür. Bu bakımdan bizi biz yapan niteliklerin eğitim- öğretim faaliyetleri içerisinde nesillere aktarılması büyük önem arz etmektedir. Sekiz yıllık bir eğitimin sonuna gelmiş olan öğrencilerin bu hususlarda tercihlerin irdelenmesi de eğitim sistemimizin bu işlevini ne oranda yerine getirdiğine dair bize ışık tutacaktır. Bu tespitten yola çıkarak çalışmamızda ortaokul öğrencilerinin dil bilinci, müzik, yemek, sanat, eğlence kültürlerine yönelik kanaat oluşturmaları beklenen on yedi adet soru yöneltilmiştir. Elde edilen verilerin ışığında günümüzde sıkça yakınılan bir konu olan kültür yozlaşmasının ülkemizde ne boyutta olduğu ve eğitim sistemimizin işlevselliğinin bu konuda yeterli olup olmadığının ortaya koyulması amaçlanmıştır. Yöneltilen sorulardan öğrencilerin gerekli öz kültür birikimine erişemediği ve eğitim- öğrenim süreçlerinde de pek çok kültürel unsuru tanıma fırsatı bulamadıklarını ortaya koyan bulgular elde edilmiştir. Elde edilen bu verilerden hareketle problem olarak ön plâna çıkan hususlara çözümler üretilmeye

* Doç. Dr. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi ABD, El-mek: fahri@gazi.edu.tr

** Doktora Öğrencisi- Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, El-mek: bahadirgulden@gmail.com

çalışılmıştır. Öğretim programlarına, ders içeriklerine ve materyallerine ilişkin olarak da tavsiyelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Sistemi, Kültür aktarımı, Türk kültürü.

THE EFFECTIVITY OF SCHOOLS AND EDUCATIONAL SYSTEM ON BEHALF OF ADOPTING TURKISH CULTURE FOR 8TH GRADE STUDENTS

ABSTRACT

The life style of a nation and their preferences in life are the most important elements which forming culture. The common ones of these elements after language can be listed as in the following: their traditions of nutrition, entertainment, art; and their moral trends. Though DNA is a term in Genetics, the elements mentioned above display an invisible DNA identity that enable us to differentiate a person from other races in daily life. Equivalent of this term in sociology is "culture". Therefore, it is crucial to transfer our main qualities to generations during education and teaching activities. To analyse the preferences of the students, who are at the end of the 8-year education, about these issues will also throw a light for us on observing how our educational system will function. By starting upon this determination; seventeen questions, which had been supposed to form a conclusion about middle school students' language awareness, culture of music, eating, art and entertainment, were asked in our study. In the light of collected data, it is targeted to reveal the degree of the cultural assimilation in our country - which is a frequently complained issue nowadays- and to show whether the functionality of our educational system is enough or not on this subject. From the given questions, it is found that students can't reach the required cultural background and they don't have the opportunity to identify many cultural factors in the educational process. Some factors that are determined as problems are tried to be solved. Some advices are also given for educational programs, curriculum and course materials.

STRUCTURED ABSTRACT

Schools are the formal education institutions where education and training activities are hold systematically. Individuals learns not only various disciplines but also the unwritten rules of the society they live in. Having the main mission of getting individuals ready for life, schools have numerous functions. One of the most important function is to support the individuals adapting to the society they are in by transmitting the culture of the society to the individuals that are receiving education. Each society has their own rules in many areas. It is necessary for the individuals to adopt these rules for both a healthy structure of society and happiness of the individuals of that society. Besides these unwritten rules; the wealth of a nation- which was obtained after thousands of years of historical processes- is the distinctive characteristics that must be known by every individual, and we name these characteristics as "culture". This transmission is an obligation for maintaining the national

identity and cultural wealth as well. In order to have cultural consciousness, it is very important for people to use their mother tongue effectively and consciously by possessing all its features; to know and prefer the tastes of the society they live in; to express their feelings by their own cultural plays, dances and musics and to feel the need for life. And following the family, the school is the second instution which is to introduce and teach these above.

The developments in science and technology have accelerated the transference among cultures. A stunning word transference among languages has derived. Cultural tastes in a distant country can become the ones of other societies no matter how far it is; or any kind of dance can become popular worldwide. However, this global transference occuring at many points of the culture is not at the same level in every culture. Cultures of the countries that are developed in science and technology and that export these, have been exported indirectly by means of these channels. That's to say, it is clear that there is a one-sided cultural transference about each area of life from developed countries to developing or undeveloped ones. To know about different cultures is a positive occasion for sure. It is a serious problem that foreign words substitutes with the words of the native language and that new generations criticize the works -which can't be assumed as too old- as they think these works have strong terms. Alternatively, a generation can be unaware of the musics types and musical instruments of its own culture and can feel almost nothing when listening to musics of its own culture; and these indicate that something is going wrong except this global transference. This study aims at figuring out the dimensions of the mentioned cultural transference among the Turkish students preparing to progress to high-school grade. In addition, it aims to find how often the Turkish students prefer their own cultures; and to come to conclusions about whether they make these preferences by knowing their own cultures or not. Another aim is to see if the educaiton and training activities hold at primary and secondary school grades are enough or not related in terms of making national culture elements introduced and adopted. In order to make these detections, a questionnaire was conducted to the voluntary students and it consisted of following questions:

"What kind of plays or dances belong to Turkish or Western culture would you like to learn?", "What kinds of music do you like listening?" "Write the local or foreign singer you often listen to.", "What do "regional musics" remind you of? Can you give examples of Turkish music?", "What are your opinions of baglama?, Would you think of playing it? Why/Why not?", "Do you like listening to folk music? Why/Why not?" "Name five folk song you know. If you dont know any, give reason for this.", "Which instrument would be your first preference if you had ability to play one? Why?", "What kind of characteristics of our local artists or sportsmen do you admire? Why do you admire it?" "Do you think our cultural elements(regional dances, musics, morals, etc.) are introduced to you adequately in your education setting?" "Which sources (family, media and communication tools, peer group, etc.) had a big role in your acquiring the cultural characteristics? List them.", "Do you include foreign words while using Turkish? Do you think it is inconvenient to use foreign words in native language? Why /Why not?", "Do you think that your lessons - especially Turkish lessons- support you adequately in using Turkish

correctly and consciously? Why / Why not?", "Name five dishes you like most.", "Name five beverages you like most." What do you pay attention to when buying the products you prefer in your daily life? To you, is it determinant whether products are local or of foreign origin?

Here are some of the datum upon asking these questions:

54,47 % of our students desire to learn foreign dances only, 29,89% of them listen foreign musics only in their daily life, %45 of the singers they listen most are foreign. Moreover, nearly half of the students (49,42%) stated that they were unable to comment about folk music. 73,56% of our students said that they would not like to play the baglama -which is the main local instrument of Turkish music- and they do not find it desirable. Students indicated that they dislike listening to folk music and this supports the previous data. Additionally, when they were asked to name the folk songs they know, 42,53% of them were not able to name any songs -which is a serious score- and 54,02% of them could name under five. So, 96,55% of our students, who have been in their education and training process for 8 years and are about to complete this process, graduate without learning any folk songs or graduate by being aware of just a few folk songs. When we asked them that which sources (family, media and communication tools, peer group, etc.) had a big role in your acquiring the cultural characteristics; the rate of the answer "family" was 39,86%, the rate of the answer "circle of friends" was 16,78% and the rate of the answer "media and social networks" was 43,36%. Hence, it is clearly seen that the main factors in acculturation of teenagers are media, social networks, family and circle of friends. However, students did not point their schools and teachers as a factor. According to these findings, it is concluded that Turkish culture is not introduced to primary or secondary school students adequately. Consequently, students adopt elements of popular culture and they have prejudices about their culture as they do not know it.

Keywords: Educational system, cultural transference, Turkish culture.

GİRİŞ

Kültür, kişilerin davranışları hakkında bize bilgi veren ve bu davranışlarda yansımaları bulan soyut görüşler, değerler ve dünyaya dönük algılardan oluşur. Kültür, bir toplumun üyeleri tarafından paylaşılır ve o toplumun üyeleri tarafından anlaşılır davranışlar üretir. Kültürler bize biyolojik olarak atalarımızdan miras kalmamıştır; kültür öğrenilir ve kültürün bütün değişik parçaları bütünleşmiş bir biçimde işlev görür (Haviland, Prins, Walrath, & McBride, 2008: 102). Dün, bugün ve yarın arasında kurulacak en sağlam köprülerse kültürün öğeleridir. Bir kültürün zenginliği, ait olduğu toplum açısından önemli bir kazanç olduğu gibi nesillere aktarılması da bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Toplamların kendisini oluşturan bireylere belli bir kültürü aktarma, kazandırma, toplumun istediği insanı eğitip yaratma ve onu denetim altında tutarak, kültürel birlik ve beraberliği sağlama, bu yolla da toplumsal barış ve huzuru sağlama sürecine ise kültürlenme denmektedir (Güvenç, 1997). Kültüre ve aktarımına yönelik tarihsel sürece genel olarak değinmek, söz konusu çalışmanın hareket noktasını oluşturan problemlerin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Türk aydınlarının fikir beyanları ve tartışmaları Tanzimat Dönemi'ne kadar dayanmaktadır. Tanzimat ile beraber Türk kültürünün her unsurunda Batı etkisinin derinden hissedildiği bir döneme girilmiş, Batı yaşamına mutlak bir tabiyetle öykünülürken öz kültürün kaderine terk edilmesi ise dönemin bazı aydınlarında

rahatsızlığa yol açmıştır. Sosyal, siyasî, iktisadî alanlar başta olmak üzere toplum, her alanda batılılaşma çalışmalarına maruz bırakılmakla beraber bunun ne boyutlarda olacağı, neleri kapsayıp nelerin dışarıda kalacağı konusunda tartışmalar meydana gelmiştir. Ziya Gökalp, Fuat Köprülü, Rıza Tevfik Bölükbaşı gibi aydınlar başta olmak üzere pek çok aydın bu öykünmenin gelecekte yol açacağı hasarları en aza indirgeyebilmek için çaba göstermişlerdir (Çakır, 2013: 82). Kaderine terk edilen her bir kültür unsuru adeta etrafa saçılan ve kaybolma, yağmalanma tehlikesi ile karşı karşıya kalan altınlar gibi görüp derleyerek onları muhafaza etmeye gayret göstermişlerdir. Buna karşılık aydınlarımızın bir kısmı -şimdi de devam ettiği gibi- Batının bilimde ve teknolojiye üstünlüğünü benimsemekle yetinmemiz gerektiğini, nispeten daha az olan bir kısmı ise birçok kültürel geleneğimizi de değiştirmek zorunda olduğumuzu iddia etmişlerdir (Güngör, 1980: 5). İlk olarak “Hars” adıyla ortaya atılan bu geniş kavram (Gökalp, 1976) Türk insanının yaşamında pek çok keskin kırılmanın yaşandığı bir dönemde (Tanzimat) “Batılılaşma” kavramının nasıl yorumlanacağı ile ilgili yukarıda bahsedilen çatışmalar arasında kalmış, bir zümre tarafından mukaddes ve muhafazası çok hayati önem atfedilen bir varlık olarak karşılanmışken diğer oluşumlar tarafından ise yerini Batı kültürü ve değerler sistemine bırakması gereken, işlevini yitirmiş öğeler yığını olarak görülmüştür. XX. yüzyıl başlarında Hümanist anlayış, kültürün ve onun en önemli unsuru olan dilin Yunan ve Latin kültürüne dayanması esasını ortaya atmıştır. Ancak hümanist kültür anlayışı ve felsefesi evrensel değerleri temel aldığı için Atatürk döneminin kültür anlayışında her türlü değer önünde tutulan millilik ile çelişki oluşturmaktadır (Elbir, B., & Karakaş, 2007). “Kültür” kavramı, yurt içinde olduğu gibi yurt dışında da nasıl ele alınacağı ve değerlendirileceği tartışılmış bir kavramdır. Her kültürün kendi kavramları içerisinde anlaşılması gerektiğini ve öteki kültürleri, ‘kalkınma düzeylerini’ esas alan Batılı, kültür merkezli tipolojiye göre değerlendirmenin ve sıralamaya tabi tutmanın bilimsellik açısından yanlış bir yönlendirici olacağını ileri sürenlerin yanı sıra; kültürlerin kendine özgü niteliklerini göz ardı ederek her birinin genel ölçütlerle ele alınmasında sakınca görmeyen iki odak çerçevesinde tartışılmıştır (Eriksen, 2009: 35). Yüzyılımızda ise Batı’ya öykünme çabalarının yanı sıra kendi ulusal kökenlerimize dönme, uluslararası bilimsel ilerlemeleri kendi toplumumuzun tarihsel gelişimi ve kültürel birikimi üstüne oturtma çabaları, gittikçe güç kazanmaktadır (Çiçekli, 1970: 13). Kültüre bakışın bizdeki tarihî süreci ve bunların kültürümüz üzerindeki etkileri gerçekleştirilen bu çalışmanın asıl konusu olmamakla birlikte çalışmanın sonunda elde edilen verilerin daha doğru değerlendirilmesine imkân sağlamak için kültürün ele alınışına genel olarak bahsedilmesi gerekli görülmüştür.

Eğitim kurumlarının ve Türk eğitim sisteminin kültürel öğelerimizi aktarabilme işlevine yönelik veriler elde etmeyi amaçlayan bu araştırmanın sonuçlarını daha sağlıklı irdeleyebilmek için kültürel antropolojinin araştırma konumuzla ilgili alakalı kısımlarını gözden geçirmek gerekir. Antropoloji, TDK Türkçe Sözlük’te “insanın kökenini, evrimini, biyolojik özelliklerini, toplumsal ve kültürel yönlerini inceleyen bilim, insan bilimi” (2011: 136) şeklinde tanımlanmaktadır. “Antropoloji, Kuram/ Kuramcılar” adlı kaynaktaki kültür ve kişilik kuramcılarının yapacakları çalışmaları beş temel varsayım üzerine temellendirilerek gerçekleştirdikleri ifade edilir. Bu varsayımların ikisi aynı zamanda çalışmamızdan elde edilecek verilerin arz ettiği önemi de yansıtmaktadır: Bunlar “Çocukluk deneyimleri yetişkinliği belirlemektedir ve her bir toplum, tekil bir kişilik tipiyle karakterize edilebilir” yargılarıdır (Toren’den aktaran Özbudun, Şafak & Altuntek, 1996: 144). Doğruluğu kabul edilen ilk madde çocukların hayatlarına dair pek çok yönelimin akıbetini yetişkinlik öncesi yaşantılarının belirlediği şeklindedir. O hâlde ortaokulların bireylerin kişilik gelişimine olan etkisinin yüksek olmasını beklemek doğaldır. Diğer varsayımda ise her bireyin ait olduğu toplumun numunesi olduğu yargısına varılmaktadır. Dolayısıyla da her bireyin pek çok açıdan ait olduğu kültürün temel unsurlarını bünyesinde barındırması, asgarî olarak da onlardan haberdar olması beklenmelidir. “Her toplum çocuklarını insanlaştırmak, onları toplumun sağlıklı ve üretken birer üyesi haline getirecek değerleri ve toplumsal düzenekleri öğretmek gibi zor bir görevle

karşı karşıyadır. Bu görev, toplumun biyolojik ve kültürel sürekliliğini sağlamak açısından çok önemlidir” (Haviland, Prins, Walrath, & McBride, 2008: 263).

Antropoloji literatüründe kültürün maddi ve manevi unsurları incelenirken, kültür değişmesi sırasında bunlardan hangilerinin daha kolay intikal edeceği, bir kültürden öbürüne geçebileceği tartışılır. Genellikle maddi kültür unsurlarının, yani inançlardan çok bunların somut görüntülerinin bir başka kültür tarafından daha kolay ve çabuk benimsendiği kabul edilmektedir (Güngör, 1980: 8-9). Bu nedenle söz konusu araştırmada ortaokul öğrencilerinin ağırlıklı olarak maddi kültürel unsurlara yönelimlerine dair bulgular elde edilmeye çalışılırken, bunların zihin boyutundaki göstergeleri daha sonra irdelenmeye çalışılmıştır.

Araştırmaya konu olan ve eğitimlerinin sekiz yılını tamamlamak üzere olan bireylerin sosyal hayatlarına dair pek çok konudaki tercihlerinin ve bu tercihlerin belirleyici etmenleri hakkında elde edilecek verilerin, kültür aktarımına yönelik faydalı veriler sunacağı umulmaktadır. Eğitim ortamlarımızın bu bakımdan işlevsellik düzeyini görmek, bu düzeyi olumsuz etkileyen etmenleri tespit edebilmek ve bu sayede eğitim ortamlarının kültür aktarımı bakımından işlevselliğini artırmak kültürler arasındaki etkileşimin çok hızlı olduğu günümüzde daha da önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı 8. sınıf ortaokul öğrencilerinin kültürel tercihlerine ve tercih sebeplerine yönelik bilgiler sunmaktır. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. 8. sınıf öğrencilerinin tercih ettiği müzik türlerinde yabancı ve yerli müziklerin oranı nedir?
2. 8. sınıf öğrencilerinin Türk kültürüne ve onun öğelerine bakış açısı nasıldır?
3. 8. sınıf öğrencilerinin kendi kültürlerini benimsemelerinde (kültürlemede) ilk ve ortaokullar okullar yeteri kadar başarılı mıdır?
4. 8. sınıf öğrencilerinin estetik zevklerinin ve kültürlerinin oluşmasında yaşadıkları çevrede hangi unsurlar ne oranda etkin ve belirleyici olmaktadır?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan model, çalışma grubu, veri toplama aracı ve verilerin analizine ilişkin bilgi verilecektir.

Araştırma Modeli

8. sınıf öğrencilerinin kültürel kimliklerine ve kültür aktarımı açısından kendi unsurlarımızı benimseme oranlarının belirlenmesi doğrultusunda, eğitim sistemimizin kültür aktarım işlevini tespit etmeyi amaçlayan bu araştırmada karma yöntem kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini Eskişehir Namık Kemal Ortaokuluna 2014-2015 eğitim-öğretim yılındaki kayıtlı öğrenciler, örneklemine ise her sınıftan iki şube olmak üzere seçilen sekiz şubenin öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem grubu belirlenirken seçkisiz örnekleme yöntemlerinden basit seçkisiz örnekleme tercih edilmiştir. Bu örnekleme yönteminde evrendeki tüm birimler, örneğe seçilmek için eşit ve bağımsız bir şansa sahiptir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2013: 85). Araştırma kapsamında ankete katılmaya gönüllü olan 8. sınıf öğrencilerinin adları numaralandırılarak listelenmiştir. Rastgele olarak seçilen yüz adet numaranın temsil ettiği öğrenci grubu örneklemi oluşturmuş ve anket bu öğrencilere uygulanmıştır. Uygulanan anketlerin tamamı değerlendirmeye alınmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma 2014-2015 eğitim öğretim yılı ikinci yarıyılı içinde Eskişehir Namık Kemal Ortaokulu 8. sınıf öğrencilerinin açık uçlu sorulardan oluşan ankete verdiği yanıtlarla sınırlıdır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve ortaokul öğrencilerinin gündelik yaşamlarındaki unsurların ve tercihlerinin yerli- yabancı olma oranları ve sebeplerini tespit etmeyi amaçlayan bir anket kullanılmıştır. Araştırma anketi, öğrencilerin beslenme alışkanlıklarını, sanatsal faaliyetlerini, yerli- yabancı kişilere öykünme oranlarını ve sebeplerini tespit etmeyi hedeflemektedir. Taslak olarak hazırlanan anket geçerlilik çalışması için üç alan uzmanının incelemesine sunulmuş, gerekli incelemeler yapıp dönütler alındıktan sonra düzeltme işlemi gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini gerçekleştirmek amacıyla, ortaokul öğrencilerinin açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar araştırmacı ve alandan üç uzman ile incelenerek “Görüş Birliği” ve “Görüş Ayrılığı” olan maddeler belirlenmiştir. Araştırmanın güvenilirliği için Miles ve Haberman’ın (1994) önerdiği formül kullanılmıştır:

$$R (\text{Güvenirlilik}) = \frac{\text{Na} (\text{Görüş Birliği})}{\text{Na} (\text{Görüş Birliği}) + \text{Nd} (\text{Görüş Ayrılığı})}$$

$$\text{Na} (\text{Görüş Birliği}) + \text{Nd} (\text{Görüş Ayrılığı})$$

Bu formüle dayanarak yapılan hesaplama sonucunda $R = 0,90$ değeri bulunmuş ve araştırma güvenilir kabul edilmiştir. Araştırma anketi öğrencilere uygulanmadan önce anketin ön uygulaması yapılmış, bu kapsamda 8. sınıftaki yirmi öğrenciye anket formu uygulanmıştır. Uygulanan anket formlarındaki yanıtlar incelenmiş, elde edilen veriler ışığında anket üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmış ve anket formuna son şekli verilmiştir. Uygulamaya hazır duruma getirilen anket formu 7-8 Mayıs 2015 tarihleri arasında öğrencilere uygulanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Uygulanan ankette yer alan açık uçlu sorular betimsel analiz yöntemi kullanılarak (Bogdan ve Biklen, 1998) değerlendirilmiş, daha sonra bulgular nicel olarak sunulmuştur. Öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar, çeşitlilik oranında başlıklandırılmış, elde edilen veriler frekans ve yüzdelere tablolar şeklinde sunulmuştur. Aynı zamanda araştırmaya katılan öğrencilerin dikkat çekici görüşlerinden de yer yer doğrudan alıntılar yapılarak nitel yöntemle de veriler elde edilmiştir. Creswell (2017), araştırmacının araştırma problemlerini anlamak için hem nicel veriler (kapalı uçlu) hem de nitel veriler (açık uçlu) topladığı iki veri setini birbiriyle bütünleştirdiği ve daha sonra bu iki veri setini bütünleştirmenin avantajlarını kullanarak sonuçlar çıkardığı, sağlık, sosyal ve davranış bilimleri alanında kullanılan bir araştırma yaklaşımını karma yöntem olarak tanımlar. Bu yaklaşımın temel varsayımı, araştırmacının istatistiki eğilimleri (nicel veriler), öyküler ve kişisel deneyimlerle (nitel veriler) birleştirmesinin, araştırma problemini daha iyi anlamak için bu yöntemlerden herhangi birini yalnız başına kullanmaya kıyasla daha fazla avantajlı olacağı şeklindedir.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde öğrencilerin açık uçlu anket sorularına verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular yer almaktadır. Bulgular; ortaokul eğitim-öğretim sürecinin sonuna gelmiş olan öğrencilerin anadile yönelik hassasiyetlerine, müzik, dans, eğlence ve yemek kültürlerine yönelik tercih ve kanaatlerini tespit ederek okulların kültürel işlevselliğine yönelik veriler sağlayacak sorulardan elde edilmiştir.

Tablo 1 Türk kültürüne veya Batı kültürüne ait hangi dans-oyun türlerini öğrenmek isterdiniz?	YERLİ DANS TÜRLERİ	YABANCI DANS TÜRLERİ	HER İKİSİ	HİÇBİRİ	FREKANS
ERKEK	2	23	13	4,00	42,00
KIZ	4	27	10	4,00	45,00
TOPLAM (Kişi Sayısı)	6	50	23	8,00	87,00
ERKEK (Yüzdelik Oran)	4,76	54,76	30,95	9,52	100,00
KIZ	8,89	60,00	22,22	8,89	100,00
TOPLAM	6,90	57,47	26,44	9,20	100,00

Tablo 1’de görüldüğü gibi “Türk kültürüne veya Batı kültürüne ait hangi dans-oyun türlerini öğrenmek isterdiniz?” sorusuna öğrencilerin sadece %6,90’ı yerli, %57,47’si sadece yabancı, %26,44’ü ise her iki dans türünden de tercihte bulunduklarını ifade etmişlerdir. Elde edilen bu dağılımdan hareketle öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun gerek yabancı gerekse de yerli müziğe açık oldukları ancak yabancı dans türlerine yönelimin yanında yerli dans türlerine olan ilginin çok kısıtlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 2 Hangi müzik türlerini dinlemekten hoşlanıyorsunuz?	YERLİ	YABANCI	HER İKİSİ	HİÇBİRİ	FREKANS
ERKEK	13	14	15	0,00	42,00
KIZ	17	12	16	0,00	45,00
TOPLAM (Kişi Sayısı)	30	26	31	0,00	87,00
ERKEK	30,95	33,33	35,71	0,00	100,00
KIZ	37,78	26,67	35,56	0,00	100,00
TOPLAM (Yüzdelik Oran)	34,48	29,89	35,63	0,00	100,00

Tablo 2’de görüldüğü üzere öğrencilerin % 34,48’i sadece yerli müzik türlerini dinlemekten hoşlandıklarını, %29,89’u sadece yabancı müzik dinlediklerini ifade ederken %35,63’lük kısmı ise her iki müzik türünü de tercih ettiğini ifade etmiştir. Neredeyse üçte birlik bir kesimin sadece yabancı müzik dinlediğini ve yerli müzik türlerine yönelik herhangi bir yorum yapmamaları öz kültürümüzün genç kuşaklara aktarımı açısından çarpıcı bir sonuçtur.

Tablo 3 Sürekli olarak dinlediğiniz yerli ve yabancı şarkıcıları yazınız.	YERLİ	YABANCI	FREKANS
ERKEK	34	48	82
KIZ	120	78	198
TOPLAM (Kişi Sayısı)	154	126	280
ERKEK	41,46	58,54	100
KIZ	60,61	39,39	100
TOPLAM (Yüzdelik Oran)	55	45	100

Öğrenciler, dinledikleri sanatçıları belirttiklerinde kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin tercihleri arasında belirgin bir farklılık göze çarpmaktadır. Buna göre erkeklerden %41,46'lık bir dilim yerli sanatçılardan oluşurken kız öğrencilerde bu oran %60,61'e kadar çıkmış ve her iki grubun yabancı sanatçılara yönelimi ise aynı oranda değişiklik göstermiştir. Öğrencilerin %45 gibi büyük bir yüzdesi, yabancı sanatçıları dinleyip onları takip ettiklerini ifade etmişlerdir. Kız öğrencilerin yabancı sanatçıları tercih etme oranının erkek öğrencilere göre çok daha fazla olduğunu da söylemek mümkündür.

“Seçtiğiniz müzik türü ve şarkıcıları tercih etmenizde hangi etkenler söz konusudur?” sorusuna öğrenciler öncelikli olarak dinledikleri müziklerin hoşlarına gitmesini, ezgilerin kendilerini iyi hissettirmesini, dinledikleri ezgilerin hızlı ritimlere sahip olmasını ve kısmi olarak da sanatçıların fiziksel özelliklerinin tercihlerinde belirleyici unsurlar olduğunu ifade etmişlerdir. Söz konusu soruya beş öğrenci yanıt vermemiş, bir öğrenci ise popüler olan ve çevresinde sürekli olarak dinlenen müzikleri tercih ettiğini ifade ederek yanıtlamıştır.

Tablo 4 “Yöresel müzikler” denildiğinde neler anımsıyorsunuz? Türk müziği içinden örnekler verebilir misiniz?	YORUM YAPABİLENLER	YORUM YAPAMAYANLAR	FREKANS
ERKEK	20	22	42
KIZ	24	21	45
TOPLAM (Kişi Sayısı)	44	43	87
ERKEK	47,62	52,38	100
KIZ	53,33	46,67	100
TOPLAM (Yüzdelik Oran)	50,57	49,42	100

“ ‘Yöresel müzikler’ denildiğinde neler anımsıyorsunuz? Türk müziği içinden örnekler verebilir misiniz?” sorusuna öğrencilerin neredeyse yarısı (%49,42) herhangi bir yorum getirememiştir. Bu da öğrencilerimizin gerek çevrelerinde gerekse de okul ortamlarında ve gördükleri derslerde Türk müziğine yönelik unsurlarla yeterince karşılaşmadıklarını ortaya koymuştur. Televizyon, radyo, İnternet başta olmak üzere genç kuşakların gün içerisinde mutlaka belirli bir zaman dilimini ayırdıkları iletişim araçlarının yanı sıra öğrencilerin arkadaş grupları ve aile bireyleri ile etkileşimleri sonucunda da folklor unsurlarıyla yeterince tanışmadıkları bu verilerden çıkarılabilecek bir sonuçtur. Çünkü öğrencilerimiz yukarıda belirtilen araçlarla ve insanlarla zamanlarının çok büyük bir bölümünü geçirdiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 5 Bağlama enstrümanı hakkında düşünceleriniz nelerdir? Çalmayı düşünür müydünüz? Niçin?	ÇALMAYI DÜŞÜNENLER	ÇALMAYI DÜŞÜNMEYENLER	FREKANS
ERKEK	16	26	42
KIZ	7	38	45
TOPLAM (Kişi Sayısı)	23	64	87
ERKEK	38,10	61,90	100
KIZ	15,56	84,44	100
TOPLAM (Yüzdelik Oran)	26,43	73,56	100

Tablo 5'te görüldüğü gibi öğrencilerimizin sadece dörtte biri bağlama çalmaya istekli olduklarını ifade etmişlerdir. Yaklaşık olarak her dört öğrenciden üçü ise bağlama başta olmak üzere yerli çalgılara ilgi duymadıklarını ve buna bağlı olarak da çalmayı düşünmediklerini ifade etmişlerdir. Bağlama çalmayı düşünen öğrencilerin çalmayı isteme gerekçeleri ise bağlamanın tınısının ve onunla yapılan müziklerin hoşlarına gitmesidir. Bağlama çalmayı düşünmeyen öğrencilerin çoğu ise ne bağlamanın sesini ne de onunla yapılan müzikleri ilgi çekici bulmadıklarını dile getirmişlerdir. Ancak bağlamaya yönelik olarak bazı öğrencilerin yaptıkları şu yorumlar gerçekten düşündürücü olduğu kadar kültürel öğelerimizin formal eğitimle yeterince tanıtılmadığının da bir göstergesi mahiyetindedir:

“1. Lüzumsuz ve sıkıcı olduğunu düşünüyorum. 2. Hayır, düşünmem; devir değişti. 3. Artık daha modern aletler var.”

Tablo 6 Türkü dinlemekten hoşlanırmısınız? Niçin?	EVET	HAYIR	FREKANS
ERKEK	21	21	42
KIZ	12	33	45
TOPLAM (Kişi Sayısı)	33	54	87
ERKEK	50,00	50,00	100
KIZ	26,67	73,33	100
TOPLAM (Yüzdelik Oran)	37,93	62,06	100

“Türkü dinlemekten hoşlanırmısınız?” sorusuna ise erkek öğrenciler eşit sayıda görüş bildirirken kız öğrencilerin %26,67’lik kısmı “evet” yanıtını verirken %73,33’lük kısmı ise “hayır” yanıtını vermiştir. Toplamda ise hayır şeklinde görüş bildirenlerin oranı %62 seviyesine kadar ulaşmaktadır. Söz konusu tercihlerin sebepleri sorulduğunda ise türkü dinlemekten hoşlanmadığını ifade eden öğrenciler türkülerin sıkıcı bulduklarını ve türkülerin ruhlarına hitap etmekten uzak olduğunu söylemişlerdir. Bunun yanı sıra yapılan şu yorumların ise bağlama çalgısında olduğu gibi türkülerin de öğrencilerimize yeterince tanıtılmadığının göstergesi niteliğindedir:

“1. Sıkıcı ve çoğu hüznü, içimi karartıyor. 2. Belki biraz daha anlamını bilsem sevebilirdim. 3. Kimse önermedi ve hiç dinlemedim. 4. Çok acıklı.”

İnceleme alanına konu olan öğrencilerin 8. sınıf seviyesinde oldukları hatırlanırsa, sekiz yıllık formal eğitime tabi olmalarına ve ülkemizdeki zorunlu eğitimi büyük oranda tamamlamalarına rağmen öğrencilerin bu yorumları yapmaları eğitim sistemimizin kültürel zenginliklerimizi tanıtmada hususunda ciddi eksikliklerin bulunduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Tablo 7 Bildiginiz türkülerin isimlerinden beş adet yazınız. Bilmiyorsanız niçin bilmediğinizi yazınız.	BEŞTEN AZ	BEŞ VE ÜZERİ	HİÇ BİLMEYEN	FREKANS
ERKEK	25	1	16	42
KIZ	22	2	21	45
TOPLAM (Kişi Sayısı)	47	3	37	87
ERKEK	59,52	2,38	38,10	100
KIZ	48,89	4,44	46,67	100
TOPLAM (Yüzdelik Oran)	54,02	3,45	42,53	100

Tablo 7’deki verilerden elde edilecek en temel sonuç, öğrencilerimizin türkülerden bihaber yaşadıklarıdır. Söz konusu soruya yönelik olarak bildikleri türkülerin beşten fazla olduğunu ispatlayan öğrencilerin sayısı üç, gruba oranları ise sadece %3,45’tir. Öğrencilerin %42,53’ü ise hiç türkü bilmediklerini ifade etmiştir. %54,02’lik bir kesim ise birkaç tane de olsa türkü ismi yazmayı başarabilmiştir. Elde edilen bu veriler belki de kültür aktarımı konusunda eğitim sistemimizin ve organlarının yetersizliğinin bariz bir göstergesini oluşturmaktadır.

Tablo 8 Bir enstrüman çalma yeteneğine sahip olsaydınız ilk tercihiniz hangisi olurdu? Niçin?	YERLİ ÇALGILAR	BATİ ÇALGILARI	HİÇBİRİ	FREKANS
ERKEK	8	33	1	42,00
KIZ	1	42	2	45,00
TOPLAM (Kişi Sayısı)	9	75	3	87,00
ERKEK	19,05	78,57	2,38	100,00
KIZ	2,22	93,33	4,44	100,00
TOPLAM (Yüzdelik Oran)	10,34	86,21	3,45	100,00

Tablo 8’de öğrencilerin bir enstrüman çalmaya ilgileri yoğun olarak söz konusudur. Ancak öğrencilerin %86,21’i gitar, piyano, bateri, klarnet, keman enstrümanı yoğunlukta olmak üzere bir batı çalgısı çalmak istediklerini belirtmişlerdir. Batı çalgılarının müzik zevkleriyle uyduğunu, duygu dünyalarına daha fazla hitap ettiğini ve de bu çalgıları çalmaları hâlinde çevrelerince daha popüler görüleceklerini tahmin ettiklerini de bu tercihlere gerekçe olarak göstermişlerdir. Bağlama ve diğer yerli çalgıları (kaval, ney, davul...) tercih eden öğrencilerin oranı ise %10,34’te kalmıştır. Öğrencilerin %3,45’i ise herhangi bir fikir belirtmemiştir.

Tablo 9 Yerli sanatçılarımızın veya sporcularımızın karakter özelliklerinden özendiğiniz ne gibi yönler var? Neden?	AHLÂKİ ERDEMLERE SAHİP OLMALARI	ALANLARINDA ÇOK YETENEKLİ VE ŞÖHRETİ OLMALARI	ÖZENMİYOR	FREKANS
ERKEK	11	21	10	42,00
KIZ	16	26	3	45,00
TOPLAM (Kişi Sayısı)	27	47	13	87,00
ERKEK	26,19	50,00	23,81	100,00
KIZ	35,56	57,78	6,67	100,00
TOPLAM (Yüzdelik Oran)	31,03	54,02	14,94	100,00

Öğrencilerin toplum önünde yer alan ve model alabilecekleri vasıflar taşıyan kişileri benimsemelerinde ilk olarak o kişilerin alanlarında elde ettiği başarıların ve bunun getirdiği şöhretin büyük etken olduğunu Tablo 9’a bakarak söylemek mümkündür. Bunun yanı sıra tanınmış sanatçı ve sporcuları model alma eğilimleri erkek öğrencilerde daha azdır. Öğrenciler model almayı düşündükleri kişilerin ahlâki özelliklerine de azımsanmayacak derecede önem vermektedir. Yaklaşık olarak her üç öğrenciden biri ahlâki erdemleri önemli bulduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla kültürel özelliklerimizin gençlerimize benimsetilmesinde model alma kuramı (Sosyal öğrenme) çerçevesinde çalışmaların yürütülmesi olumlu sonuçlar doğurabilecek bir girişim olabilir.

Tablo 10 Eğitim ortamınızda size kültürümüze ait (yöresel oyunlar, müzikler, ahlâki değerler...) unsurların yeterince tanıtıldığını düşünüyor musunuz?	YETERLİ	YETERLİ DEĞİL	FREKANS
ERKEK	10	32	42
KIZ	13	32	45
TOPLAM (Kişi Sayısı)	23	64	87
ERKEK	23,81	76,19	100,00
KIZ	28,89	71,11	100,00
TOPLAM (Yüzdelik Oran)	26,44	73,56	100,00

Tablo 10'a göre öğrencilerimizin yaklaşık olarak dörtte birinin eğitim ortamlarının kültürel öğelerimizi aktarmak için elverişli şartlar taşıdığını düşünmesine karşın %73,56'sı bunun aksi yönünde fikir belirtmiştir. Öğrencilerimizin büyük bir çoğunluğu eğitim faktörünün kültürel unsurları onlara tanıtmada yetersiz kaldığını düşünmektedir.

Tablo 11 Benimsediğiniz kültürel özellikleri edinmenizde ağırlıklı olarak hangi kaynaklar(Aile, basın-yayın ve iletişim araçları, akran grubu, vs...)etkin oldu? Maddeler hâlinde yazınız.	AİLE	ARKADAŞ ÇEVRESİ	SOSYAL AĞLAR VE MEDYA	FREKANS
ERKEK	32	11	28	71
KIZ	25	13	34	72
TOPLAM (Kişi Sayısı)	57	24	62	143
ERKEK	45,07	15,49	39,44	100,00
KIZ	34,72	18,06	47,22	100,00
TOPLAM (Yüzdelik Oran)	39,86	16,78	43,36	100,00

Öğrencilerimiz, benimsedikleri kültürel özellikler içinse başlıca aileyi, arkadaş çevresini ve medyayı kaynak göstermişlerdir. Bu kaynaklardan en büyük payı %43,36 ile medya almakta, onu %39,86 ile aile ve %16,78 payla arkadaş grubu takip etmektedir. Burada dikkat çekilmesi gereken nokta tabloda yer alan veriler değil, olması gerekirken tabloda kendine yer bulamamış olan verilerdir. Öğrencilerimizden hiçbiri kültürel unsurları benimsemesinde eğitim ortamını ve öğretmenlerini kaynak olarak göstermemiştir. Bu durum da eğitim sisteminin kültür aktarımındaki yetersizliğine ve programsızlığına işaret eden bir diğer veri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 12 Türkçeyi kullanırken yabancı sözcüklere yer verir misiniz? Yabancı sözcükleri anadilde kullanmanın sakıncalı olduğunu düşünüyor musunuz? Niçin?	SAKINCALI	SAKINCALI DEĞİL	FREKANS
ERKEK	25	17	42
KIZ	10	35	45
TOPLAM (Kişi Sayısı)	35	52	87
ERKEK	59,52	40,48	100,00
KIZ	22,22	77,78	100,00
TOPLAM (Yüzdelik Oran)	40,23	59,77	100,00

Öğrencilerin anadil kullanma hassasiyetlerini ölçmeye yönelik yöneltilen sorudan elde edilen verilerde görüldüğü gibi her on öğrenciden dördü Türkçe konuşurken yabancı kelimeler tercih etmenin sakıncalı olduğunu ve dilimizi korumak adına bu tutumdan vazgeçilmesini destekleyici söylemlerde bulunmuşlardır. Ancak bu hassasiyete zaman zaman kendilerinin de dikkat edemediklerini eklemeye de lüzum hissetmişlerdir. Buna karşın her on öğrencinin yaklaşık olarak altısı ise yabancı sözcüklere konuşma dilinde yer vermenin Türkçeye herhangi bir zararının olmadığını düşünmektedir. Tabloyu cinsiyete göre analiz ettiğimizde ise erkeklerin kızlara oranla (%37) dilimize karşı belirgin bir hassasiyet içinde olduklarını söylemek mümkündür.

Tablo 13 Türkçe dersi başta olmak üzere gördüğünüz eğitimin Türkçeyi doğru ve bilinçli kullanmanıza yeterli katkıyı yapabildiğini düşünüyor musunuz? Niçin?	EVET	HAYIR	KISMEN	FREKANS
ERKEK	15	24	3	42
KIZ	19	22	4	45
TOPLAM (Kişi Sayısı)	34	46	7	87
ERKEK	35,71	57,14	7,14	100
KIZ	42,22	48,89	8,89	100
TOPLAM (Yüzdelik Oran)	39,08	52,87	8,05	100

Tablo 13'e genel olarak bakıldığında en dikkat çekici kısım öğrencilerin yarısından fazlasının Türkçe dersi ve diğer derslerin Türkçeyi doğru ve bilinçli kullanabilmelerine yeterli katkıyı yaptığını düşünmemeleridir. Bu sonuç da öncelikli olarak Türkçe dersinin mevcut hâlinin işlevselliğini sorgulamamızı gerektirmektedir. Her ne kadar dil bilgisinin yanında okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma becerileriyle de öğrencilerin gerek yazılı gerekse de sözlü olarak Türkçeyi doğru, etkili kullanmaları ve sağlıklı iletişim kurabilmeleri amaçlansa da uygulama noktasında hedef kitleyi oluşturan ve ortaöğretim kurumlarına geçme seviyesine gelmiş öğrencilerin büyük bir kısmının olumsuz kanaate sahip olmaları birtakım sorunların göstergesi durumundadır. Öğrencilerin düşüncelerini desteklemek için yazdıkları bazı yorumlar da bu durumu doğrulamaktadır:

"1. Türkçe dersinde sadece kitap okuyup soruları çözüyoruz. 2. Hayır, pek alakası yok; etkinlik yapmak pek etkili değil. 3. Hayır, çünkü sadece dil bilgisi öğretiyorlar."

Tablo 14 En sevdiğiniz beş yemeği yazınız.	POPÜLER KÜLTÜR YEMEKLERİ	TÜRK YEMEKLERİ	FREKANS
ERKEK	46	111	157
KIZ	53	122	175
TOPLAM (Kişi Sayısı)	99	233	332
ERKEK	29,30	70,70	100,00
KIZ	30,29	69,71	100,00
TOPLAM (Yüzdelik Oran)	29,82	70,18	100,00

Tablo 14'ten de anlaşılabacağı üzere yemek kültürü bakımından öz kültürümüz adına çok endişe verici sonuçlar çıkmamıştır. Öğrencilerin tüketmekten çok hoşlandıklarını ifade ettikleri yemeklerin (pizza, hamburger...) %30'u popüler kültüre aitken, öğrencilerin %70'lik kısmı tercihlerinde Türk yemeklerine yer vermiştir.

Tablo 15 En sevdiğiniz beş içeceği yazınız.	POPÜLER KÜLTÜR İÇECEKLERİ	TÜRK MENŞELİ İÇECEKLER	FREKANS
ERKEK	88	70	158
KIZ	103	92	195
TOPLAM (Kişi Sayısı)	183	162	345
ERKEK	55,70	44,30	100,00
KIZ	52,82	47,18	100,00
TOPLAM (Yüzdelik Oran)	53,04	46,96	100,00

Tablo 15’te de görüldüğü üzere öğrenciler yemek tüketim alışkanlıklarının aksine içecek tüketimde kola, gazoz, enerji içeceklerini yoğun olarak tükettiklerini dile getirmişlerdir. Türk menşeli içeceklerin tüketimi ise %46,96 seviyesinde kalmıştır.

Tablo 16 Günlük hayatınızda tercih ettiğiniz ürünleri satın alırken nelere dikkat edersiniz? Ürünlerin yerli ya da yabancı menşeli olması da sizin için bir etken midir?	EVET	HAYIR	FREKANS
ERKEK	12	30	42
KIZ	18	27	45
TOPLAM (Kişi Sayısı)	30	57	87
ERKEK	28,57	71,43	100,00
KIZ	40,00	60,00	100,00
TOPLAM (Yüzdelik Oran)	34,48	65,52	100,00

Öğrencilerin herhangi bir ürün alırken neleri ön plânda tuttuğunu ve bunların arasında millî hassasiyetlerin tercih unsuru olup olmadığını anlamaya çalışmak da belirli değerlerin eğitim kurumlarında ne oranda verilebildiği ile ilişkilidir. Öğrenciler de bu soruya %65,52’lik oranla ürünün yerli ya da yabancı menşeli olmasına yönelik bir hassasiyet taşımadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Genellikle ise satın alacakları ürünün kalitesine, fiyatına ve son kullanma tarihini baz alarak satın alacakları ürüne karar verdiklerini dile getirmişlerdir. Araştırmaya böyle bir sorunun eklenmesine niçin lüzum görüldüğüne dair “Dil Politikaları ve Dil Plânlamaları” adlı eserden bir alıntı yapılarak izah etmek yerinde olacaktır. İngilizcenin imparatorluk diliyken globalleşerek dünya dili olmasına kültürel eşyaların yaptığı devasa katkı şu sözlerle ifade edilmiştir:

Son 20 yılda kültürel eşyalardaki inanılmaz artış küreselleşmenin en önemli yönlerinden biri olmaktadır. Çünkü bir topluma kültürel eşyaların girişi ideoloji ve dil kullanımı açısından diğer ticaret ve kontaklardan çok daha büyük etkiye sahip olabilir. 1980 ve 1998 arasında, basılı madde, edebiyat, müzik, görsel sanatlar, sinema, fotoğrafçılık, radyo, televizyon, oyunlar ve spor eşyaları yıllık ticareti 95 milyon ABD dolarından 388 milyon ABD dolarına yükselmiştir

Bu fenomen film endüstrisi ile iyice tasvir edilmektedir. Hollywood stüdyoları film dağıtım şebekelerini dünya genelinde kontrol etmekte ve ürünlerinin dağıtımını küresel anlamda temin eder. Amerikan olmayan bir izleyicinin Amerika üretimi bir filmi seyretmesi bir Amerikan vatandaşının Amerika haricinde bir ülkenin filmi izlemesinden daha olasıdır. Filmdeki Amerikan kültürel model o derece üstündür ki Hollywood’da Amerika film endüstrisi için yapılan yerli ödül töreninin yılda bir milyardan üzerinde küresel bir seyircinin dikkatini çekmesi bizi şaşırtmamaktadır. Madonna, Micheal Jackson, Tom Crusie, Cameron Diaz, Bruce Willis ve diğer Hollywood starları gibi Amerikan popüler kültür ikonları küresel bir tanınırlık elde ederler.

Amerika yiyecek ve içecek stilleri dünyanın her köşesine işlemiştir; McDonalds burger dükkanları diğer Amerikan kültürü formlarının yasaklı olduğu ve reddedildiği zamanlarda bile ülkelerdeki kasaba merkezlerinde var olmaktadır; Coca Cola en uzak Afrika ve Asya köylerinde bile satılmaktadır. Nike ya da

benzeri markanın bir imitasyonu olsa da veya gelişen dünyadaki tüketicilerin sonunda satın aldığı gerçek bir marka olmasa da Amerika modası da küresel anlamda yayılmıştır. İster gerçek ister sahte olsun durum Amerika yaratısı sembollerin varlığına sık sık bağlanmaktadır. Özellikle gençlik kültürü müzikte, giyimde, yiyecek ve içecekte Amerikan modasına olan bağımlılıkları ile küresel anlamda tarif edilebilir; ve istatistikler sıradan gezginlerin rastgele gözlemlenmesiyle de bunun böyle olduğunu onaylamaktadır. (Wright, 2004: 152-153).

Eserin bu bölümünde paylaşılan verilerin İngilizcenin dünya dili olma sürecinde kendi kültüründen nasıl güç aldığını gösteren önemli bir örnek niteliğindedir. Kültürel eşya olarak tanımlanan unsurların dünya üzerindeki kültürel faaliyetlerine çok kısa bir süre (yirmi yıl) diliminde sadece teknolojik imkânları yeterli olan ülkelerin kültürlerinde değil, söz konusu nüfuzun iletişim araçlarının daha az yaygınlık gösterdiği Afrika kültürlerinde dahi yoğun bir hissedişin olduğu vurgulanmaktadır. Bu veriler aynı zamanda bu araştırmada yer verilen ve öğrencilere sorulan pek çok sorunun da (Tablo 1-2-3-8-9-10-11-12-14-15-16'da yer alan sorular) neden öğrencilere yöneltildiğini temellendirmektedir.

Tablo 17 Öz kültürünüze yönelik unsurları derslerinizde aldığınızı düşünüyor musunuz? Düşünüyorsanız başlıca hangi dersler bu işlevi yerine getiriyor?	EVET	HAYIR	FREKANS
ERKEK	21	21	42
KIZ	19	26	45
TOPLAM (Kişi Sayısı)	40	47	87
ERKEK	50,00	50,00	100,00
KIZ	42,22	57,78	100,00
TOPLAM (Yüzdelik Oran)	45,98	54,02	100,00

Tablo 17'ye bakarak öğrencilerin gördükleri derslerin kültürel özellikleri kazandırma işlevi konusunda bölündüklerini söylemek mümkündür. Kız öğrenciler arasında %42-57'lik bir ayrışma söz konusuysa erkek öğrencilerde bu durum daha belirgin olarak ortaya çıkmış ve her iki seçenek de %50 oranında tercih edilmiştir. Kültürel özellikleri tanıtmaya ve benimsetmeye işlevlerine Türkçe, Sosyal Bilgiler, Müzik, Medya Okuryazarlığı, Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi derslerinin sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

Sonuç

8. sınıf öğrencilerinin gündelik yaşamlarının yanı sıra eğitim ortamlarına yönelik belirli tespitleri yapmayı ve elde edilen veriler doğrultusunda gençlerimizin kültürel temayüllerini ölçmeyi amaçlayan bu çalışmanın yanıt aradığı sorulara ilişkin elde ettiği veriler ışığında şu cevaplara ulaştığını söylemek mümkündür:

“8. sınıf öğrencilerinin kendi kültürlerini benimsemelerinde (kültürlemede) ilk ve ortaokullar okullar yeteri kadar başarılı mıdır?”

Öğrencilerimizin % 57,47'si sadece yabancı dans türlerini öğrenmeyi arzuladıklarını, %29,89'u gündelik hayatta sadece yabancı türdeki müzikleri dinlediklerini, sürekli olarak dinledikleri sanatçıların %45 oranında yabancı sanatçılardan oluştuğunu belirtmişlerdir. Bununla beraber öğrencilerin neredeyse yarısı (%49,42) yöresel müzikler hakkında genelde olsa bir yorum yapamayacaklarını ifade etmişlerdir. Yerli çalgılarımızın başında gelen ve Türk müziğinin temel çalgısı konumundaki bağlama enstrümanı içinse öğrencilerimizin %73,56'sı çalmayı istemeyeceği bir çalgı olarak değerlendirmiş ve onu ilgi çekici bulmamıştır. Öğrenciler, bu veriyi destekleyecek şekilde de %62,06 oranında türkü dinlemekten hoşlanmadıklarını dile getirmişlerdir. Öğrencilerimiz türkü dinlemekten hoşlanmamakla beraber bildikleri türkülerin isimlerini yazmaları istendiğinde, sayamayacağını belirtenlerin oranının %42,53 gibi ciddi bir miktarda olduğu, beşten az sayıda

sayabilenlerin ise %54,02 oranında olduğu tespit edilmiştir. Yani sekiz yıl boyunca eğitim- öğretim faaliyetini sürdüren ve tamamlama aşamasına gelen öğrencilerimizin %96,55'i ya hiç türkü öğrenmeden ya da sadece birkaç tane türküden haberdar olarak öğrenimlerini tamamlamaktadırlar. Tablo 11'de öğrenciler kültürel unsurları tanımalarında ve benimsemelerinde etken olarak ailelerini, arkadaş çevrelerini, sosyal ağları, medyayı sayarken eğitime ait hiçbir unsura (okul, öğretmen, ders...) örnek vermemişlerdir. Kaldı ki Tablo 10'da öğrencilerin %73,56'sı da eğitim ortamlarında kendi kültürel özelliklerinin yeterince tanıtılmadığı konusunda fikir beyan etmiştir. Bu da araştırmanın temel sorularından olan "8. sınıf öğrencilerinin kendi kültürlerini benimsemelerinde (kültürlemede) ilk ve ortaokullar okullar yeteri kadar başarılı mıdır?" sorusuna bu veriler ışında "evet" cevabını vermek güç görünmektedir. Bu sorunun çözümüne Türkçe derslerinde dört temel dil becerisinin geliştirilmesi ve dil bilgisi öğretim etkinliklerinde halk edebiyatı ürünlerine daha çok yer verilerek olumlu katkı sağlanabilir (Ayrancı, 2017: 115).

"8. sınıf öğrencilerinin estetik zevklerinin ve kültürlerinin oluşmasında yaşadıkları çevrede hangi unsurlar ne oranda etkin ve belirleyici olmaktadır?" sorusunun cevabına da Tablo 11'deki veriler ışık tutmaktadır: Öğrenciler, "Benimsediğiniz kültürel özellikleri edinmenizde ağırlıklı olarak hangi kaynaklar(Aile, basın-yayın ve iletişim araçları, akran grubu, vs...)etkin oldu?" sorusuna %39,86 oranında aile, %16,78 oranında arkadaş çevresi, %43,36 oranında ise medya ve sosyal ağları adres göstermişlerdir. Dolayısıyla gençlerin kültürlenmesinde baş unsurlar olarak medya ve sosyal ağlar, aile, arkadaş çevresi gelmektedir.

Elde edilen bu veriler Türk kültürünün ilk ve ortaokullarda öğrencilere yeterince tanıtılmadığını göstermektedir. Buna bağlı olarak da öğrenciler; popüler kültür öğelerini daha çok benimsemekte, kendi kültürlerini ise tanımadıkları için belirli ön yargılar oluşturmaktadırlar. Doğada bilinmeyen her şey için insanoğlu yapısı itibarıyla ön yargı geliştirir. Temel eğitimin ilk basamağından son basamağına kadar işlevsel bir kültür aktarım plânlamasının yapılmaması, kültürel öğelerin bu süreç içerisinde aşamalılık ilkesi başta olmak üzere belirli ölçütlere göre sıralanmaması sonucunda kendi kültürünü öksüz bırakıp popüler kültüre kucak açan bir nesille karşı karşıya kalınmıştır. Örneğin, Türk müziğini ve sazlarını hissettikleri duygulara hitap etmekten uzak gören, onu yanlış tanıyan nesillerin sorumlusu olarak yine onları suçlu göstermek öğrencilerimize yapılacak en büyük haksızlıktır. Bununla kalmayarak gençlerimizi eski kuşaklarla mukayese ederek acımasızca eleştirmek, mağdur olanı suçlu göstermekten başka bir ifadeyle açıklanamaz. Kuşkusuz öğrencilerimizin içinde bulunduğumuz çağın iletişim ve aktarım hızı doğrultusunda popüler kültür öğelerinden kendilerini soyutlamaları ne onlardan ne de eğitim sistemimizden beklenmektedir. Ancak kendi kültürünü tanımadan ve özümsemeden başka kültürlere yelken açmış bireylerin de memleketine, milletine, bayrağına ne kadar aidiyet duygusu duyarak gönülden bağlı olacakları da ayrı bir tartışmanın konusudur. Yabancı kültürel unsurlar ancak sağlam bir yerli kültür çekirdeği üzerinde bina edilebilirse anlamlı ve faydalı olacaktır. Kaplan (1983: 8), "Kültür ve Dil" adlı eserinde millî kültüre ve onun değerlerine yabancılaşmanın nasıl ortaya çıktığını şu ifadelerle dile getirmektedir: "Her yıl üniversiteye gelen öğrencilerin lügat hazinesinin gittikçe hakirleştiğini görüyorum. Kendi atalarının dilini bilmedikleri için onlar, bizim için son derece kıymetli eserleri okumaktan mahrum kalıyorlar. Yetişen nesiller bu yüzden kendi kültür değerlerine karşı yabancılaşıyorlar." Kaplan anadile ve onun millî hislere olan akislerini eserinde ifade etmenin yanı sıra bunların nesillere kazandırılmasında dilden ne şekilde yararlanılacağını da ifade eder. Dolayısıyla kültür aktarımının formal boyutunun sorgulanması ve daha işlevsel hâle getirilmesi düşünüüyorsa ki yapılan bu araştırmanın sonuçları bunun gerekli olduğu sonucunu işaret ediyor, değişen yeni öğretim programlarının ve ders kitaplarının kültür aktarımı bakımından işlevsellikleri gözden geçirilerek bu ihtiyaçlara ne derece cevap verebildikleri de yoklanmalıdır. Örneğin; Millî, ahlakî ve kültürel değerler atasözleri ve deyimler vasıtasıyla kolaylıkla özümsetilebilmektedir. Bu

nedenle ders kitaplarında atasözleri ve deyimler başta olmak üzere dilimizin tüm zenginliklerine yer verilmesi kültür aktarımına da katkı sağlayacaktır (Bulut, 2013).

Okullar millî kültürün hem koruyucusu hem nesiller arası aktarıcısı hem yaşatıcısı hem de geliştiricisidir. Okul, kültürden hem etkilenen hem de kültürü etkileyen durumdadır (Çelikkaya, 1993). Öğrencilerimizin kişiliklerini oluşturma süreci içinde eğitim sistemimizin de bu işlevlere yönelik belirli hedeflerinin olması ve bu hedeflerin sadece kâğıt üzerinde kalmaması gerekmektedir. Türk Milli Eğitiminin genel amaçları arasında Türk milletinin bütün fertlerinin; milletin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren yurttaşlar olarak yetiştirmek olduğu açıkça belirtilir (MEB, 1983). Ancak araştırmanın elde ettiği veriler Türk milletine ait olan zengin kültürel birikimin eğitim kurumlarında öğrencilere tam olarak tanıtılamadığı ve de bunun sonucunda bu birikimin yeterince aktarılamadığı durumunu ortaya çıkarmaktadır.

Eğitim sisteminin temel ayakları olan öğretim programlarının, öğretmenlerin ve ailelerin birbirlerinden kopuk ve ayrı hareket etmelerinin aksine birbirlerini tamamlayıcı nitelikler kazandırılarak aynı amaca hizmet etmeleri çok önemlidir. Dolayısıyla öğretmenlerimizin ve velilerimizin bu konuda bilinçlendirmeleri yerinde olacaktır.

Sosyal öğrenme kuramı çerçevesinde medya organlarında yer alan ve gençlerimizin millî, manevî, ahlâki değerlerini yozlaştıran birey ve yayınların aksine gençlerimizin model alabileceği vasıflarda bireylerin ve yayınların göz önünde olması çok önemlidir. Bu noktada başta aydın kesim olmak üzere gençlerimizin karakteristik ve fiziksel özelliklerini benimsediği sanatçı ve sporcularımızın her zaman rol model oldukları gerçeğini unutmadan millî, manevi ve ahlâki şuurla hareket etmeleri gerekmektedir. Bu amaçlar doğrultusunda da bu şahsiyetlerin eğitim faaliyetleri süreci içerisine dâhil edilmesi hem eğitim sisteminin bir vazifesi hem de sosyal sorumluluğun bir gereğidir. Türkçe ve Sosyal Bilgiler dersleri başta olmak üzere ders kitaplarının içeriklerinde özellikle öğrencilerin beğenisini kazanan başarılı ve aynı zamanda ahlâkî erdemleriyle ön plâna çıkan bilim adamı, sanatçı ve sporcuların başta biyografi türünde olmak üzere ders kitaplarında kendilerine yer bulabilmesi çok önemlidir. Hem kendine uygun rol model arayan gençlerimizin doğru örneklerle karşılaştırılması hem de öğrencilerin kendi yaşamlarından izler bulabildikleri konular sayesinde öğrencilerin bu derslere daha çok ilgi duymaları sağlanacaktır. Bahsi edilen bu şahsiyetler etrafında oluşturulacak eğitim ve sosyal sorumluluk projeleri kapsamında da eğitim sistemimizin kültürel değerleri nesillerimize aktarabilme işlevselliği artırılabilir. Bu tür düzenlemelere önayak olunabilmesi içinse sorumluluk alması gerekenler ülkenin eğitim politikalarına yön verenlerdir. Söz konusu basın yayın araçlarının eğitim ve kültür aktarımı çerçevesinde daha sıkı denetimlere ve yaptırımlara tabi tutulması, kendilerine olan talebin artması uğruna bu tür değerlerimizin yozlaştırılmasının önüne geçilmesi de yetkili organların boyunlarındaki bir diğer vebaldır. Atılacak bu ve buna benzer adımlar eğitimin kâğıt üzerinde belirtilen hedeflerinin uygulanabilirliğini artıracığı gibi çağımızın gereklerine göre de eğitim sistemimizin güncellenmesine fırsat yaratacaktır. Öğrencilerimizin akademik başarıları ne oranda olursa olsun eğitim ve kültür boyutuna gerekli önem verilmediği takdirde elde edilen başarıların bir kıymeti yoktur. Dolayısıyla öğrencilerimizin başta liselere geçiş sınavları olmak üzere çeşitli sınavlara tabi tutularak eğitim kurumlarına yerleştirildiği bir ortamda öğretime ek olarak eğitimi ve kültürü de bir ölçme-değerlendirme sahası olarak görmekte ve öğrencileri bu açılardan kendilerini geliştirmelerine teşvik etmekte büyük faydalar vardır. Aksi takdirde ilerleyen yıllarda gençlerinde Türk geni taşıyan ancak yaşantısından ve benimsediği kültürden Türklüğü anlaşılamayan bir nesille karşı karşıya kalmamız kaçınılmazdır.

KAYNAKÇA

Ayrancı, B. B. (2017). Türkçe Öğretim Programı (2017) Temaları İçin Çukurova Bölgesi Türkülerinin Kullanılması. Çukurova Araştırmaları Dergisi 3(2), 102-116.

- Bogdan, R., & Biklen, S. K. (1998). *Qualitative Research for Education: An Introduction to Theory and Methods*. Boston: Allyn & Bacon.
- Bulut, M. (2013). Türkçe Eğitimi ve Öğretiminde Dil ve Kültür Aktarımı Aracı Olarak Atasözü ve Deyimlerin Önemi. *Turkish Studies Volume 8/13*, 559-575.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara : Pegem Akademi Yayıncılık.
- Creswell, J. W., & Sözbilir, M. (Ed.). (2017). *Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çakır, E. (2013). Türk Folklor Tarihinde Gizli Kalmış Bir Manifestocu: Abdülaziz Bey ve Kültür Koruma Yaklaşımı. *Milli Folklor (99)*, 77-90.
- Çelikkaya, H. (1993). Kültür ve Eğitim, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* , 23-30.
- Çiçekli, A. (1970). *İslamlık Öncesi Türk Edebiyatı ve En Eski Metinler*. May Yayınları.
- Elbir, B., & Karakaş, Ö. (2007). Cumhuriyet dönemi Türk kültür ve edebiyatında hümanizmin etkileri. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish and Turkic*, 2(4), 381-392.
- Eriksen, T. H. (2009). *Küçük Yerler, Büyük Meseleler Sosyal ve Kültürel Antropoloji*. Ankara: Birleşik Yayınevi.
- Gökalp, Z. (1976). *Türkçülüğün Esasları*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Güngör, E. (1980). *Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik*. İstanbul: Töre Devlet Yayınevi.
- Güvenç, B. (1997). *Kültürün ABC'si*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Haviland, W. A., Prins, H. E., Walrath, D., & McBride, B. (2008). *Kültürel Antropoloji*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Kaplan, M. (1983). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- MEB. (1983, 6 16). Milli Eğitim Temel Kanunu. 11 14, 2017 tarihinde Türk Milli Eğitiminin Amaçları: http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/KANUN.pdf adresinden alındı
- Miles, & Huberman, M. (1994). *An Expanded Sourcebook Qualitative Data Analysis*. London: Sage Publication.
- Özbudun, S., Şafak, B., & Altuntek, N. S. (2007). *Antropoloji Kuramlar/ Kuramcılar*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- TDK. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Wright, S. (2004). *Language Policy and Language Planning From Nationalism to Globalisation*. New York: Palgrave Macmillan.